

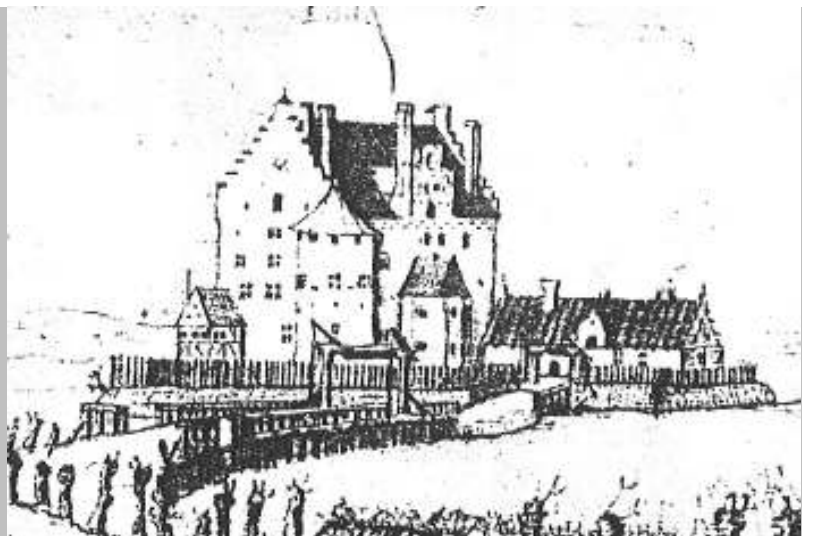

2010:71

Lillöhus

Murverksdokumentation, 2001

Kristina Nilén och Jimmy Juhlin Alftberg

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2010:71

Lillöhus

- dokumentation av invändig trappa

Murverksdokumentation, 2001
Norra Åsums socken, 3021
Kristianstad kommun
Skåne län

Kristina Nilén och Jimmy Juhlin Alftberg

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2009 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2010:71
ISSN 1651-0933

Omslagsbild: Lillöhus ca 1658, strax innan nedrivningen. Tecknad av Erik Dahlberg.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

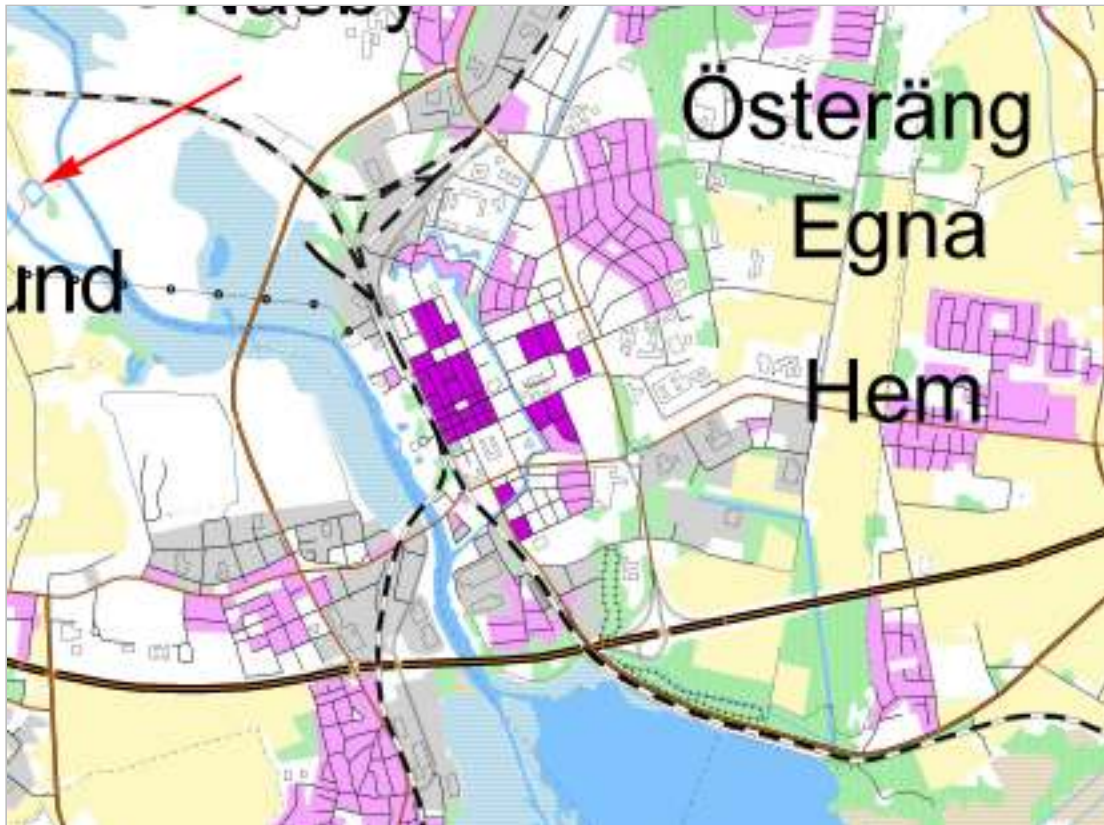
Lillöhus – dokumentation av invändig trappa

Innehåll

Inledning	5
Administrativa uppgifter	5
Beskrivning av trappan	5
Murverksdokumentation	7
Foto	10

Kristianstad kommun, Lillöbus ungefärligt markerat

Kristianstad. Pilen visar platsen för Lillöbus.

Inledning

I samband med ett upprustningsföretag vid borgruinen Lillöhus, vilket startade 1997, framkom under våren 2001 behovet av adekvat dokumentation av norra partiet vid det invändiga trappkomplexet, beläget vid östra långsidan (fig. 1). Som utförare av arbetet anlätades Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne.

Administrativa uppgifter

Objekt	Lillöhus
Socken	Norra Åsum
Kommun	Kristianstad
Länsstyrelsens beslut	2001-08-06, dnr 223-15777-01
Beställare	Länsstyrelsen i Skåne
Antikvarisk medverkan	Kristina Nilén
Utförandeperiod	November 2001
Rapportskrivning	Jimmy Juhlin Alftberg

Beskrivning av trappan

Det invändiga trappkomplexet är inkorporerat vid östra långsidans mittparti och består av en trappavsats med två trapparmar åt norr respektive söder, vilka leder ner till borgens bottenvåning. Såväl sättsteg som 1/5 av planstegen utgörs av tegel; sättstegen av kantställt tegel och planstegen av liggande tegel. I både vangstycket och östra muren finns ovan sättstegen urtag för plansteg av trä, vilka har utgjort ca 4/5 av planstegens totala yta (fig. 7).

Mellan de bägge trapparmarna, vilka bärs upp av halvvalv av tegel, finns ett utrymme som i det närmaste kan karaktäriseras som ett förråd och som till största delen skapas av valvens stödmurar. Ursprungligen har en tredje trappa sträckt sig från avsatsen upp till första våningsplanet. Åtkomst till trappavsatsen har skett genom en sekundärt upptagen port, placerad mellan bottenvåningen och första våningsplan (inga synliga spår finns idag kvar av denna port).

Den södra trapparmen, vilken var i mycket dåligt skick och helt obrukbar, renoverades 1999 med nytillverkat, handslaget tegel. Den norra trapparmen uppvisade även stora skador, främst i form av sprickbildning diagonalt över trappan och sättningar i det västra, murade vangstycket.

Efter en byggnadsarkeologisk undersökning, utförd 1999–2000 av Cecilia Pantzar (Arkitektbolaget Dahlquist–Larsson), kunde borgens olika etapper omformuleras och det visade sig att trappkomplexet ensamt tillhör etapp 3 (fig. 1). Detta innebär i stora drag att trappan tillkom efter att de diagonalställda hörntornen och källarens kryssvalv infogats. Den huvudsakliga effekten av trappan blev att interiör åtkomst skapades mellan bottenvåningen och första våningsplanet.

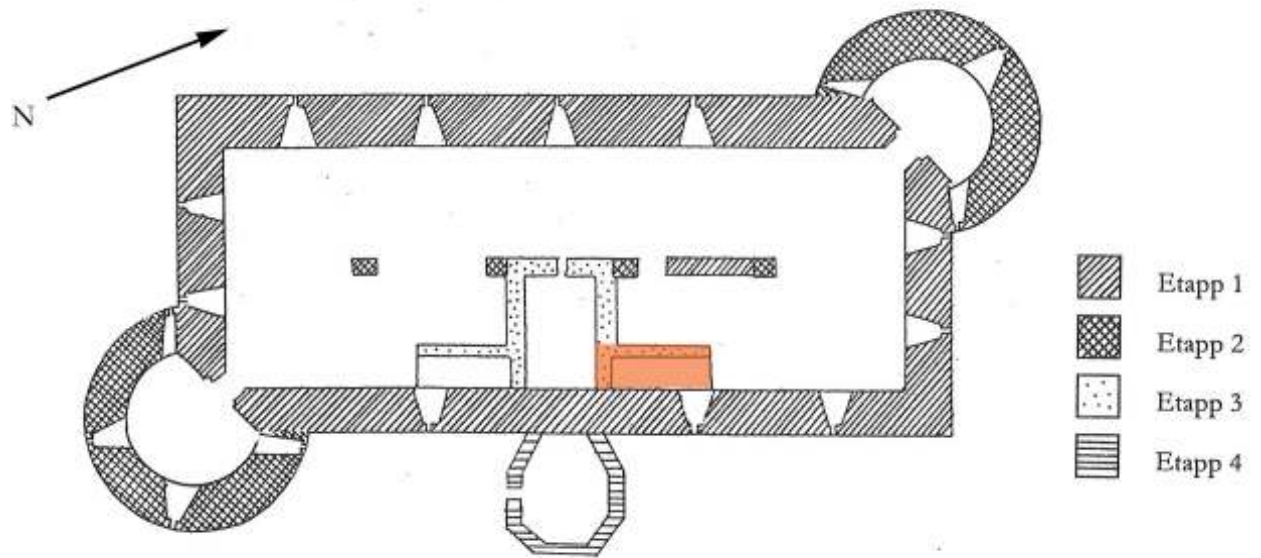

Fig. 1. Plan över Lillöbus. Norra trapparmen markerad. Notera trappans stödmurar, som bildar det lilla slutna, centrala rummet. Cecilia Pantzar 2000.

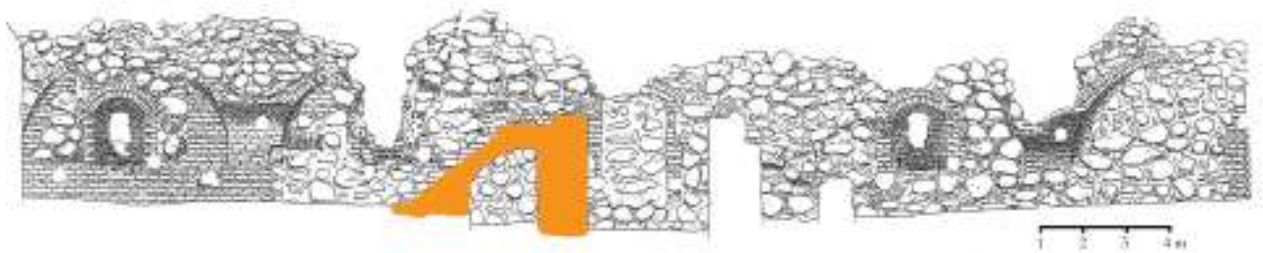

Fig. 2. Östra långsidan, invändigt. Norra trappan markerad. Gunnar Wallentin 1942.

Murverksdokumentation

Nedan följer murverksdokumentationen, vilken genomfördes innan norra trappan renoverades. Trappan är dokumenterad både i plan och sektion. Skalan framgår av bildtexterna. Originalmaterialet förvaras på Regionmuseet Kristianstad.

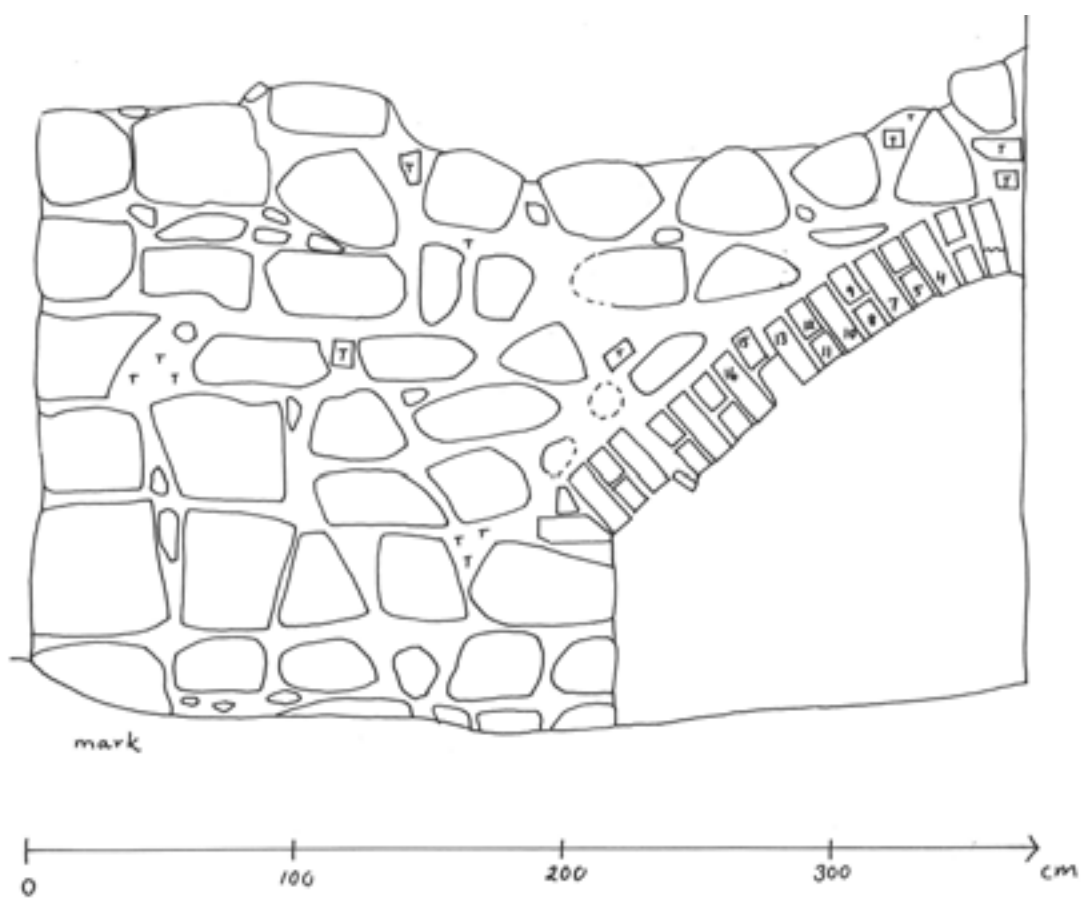

Fig. 3. Trappmur åt väster, 1:20. Kristina Nilén 2001-11-19.

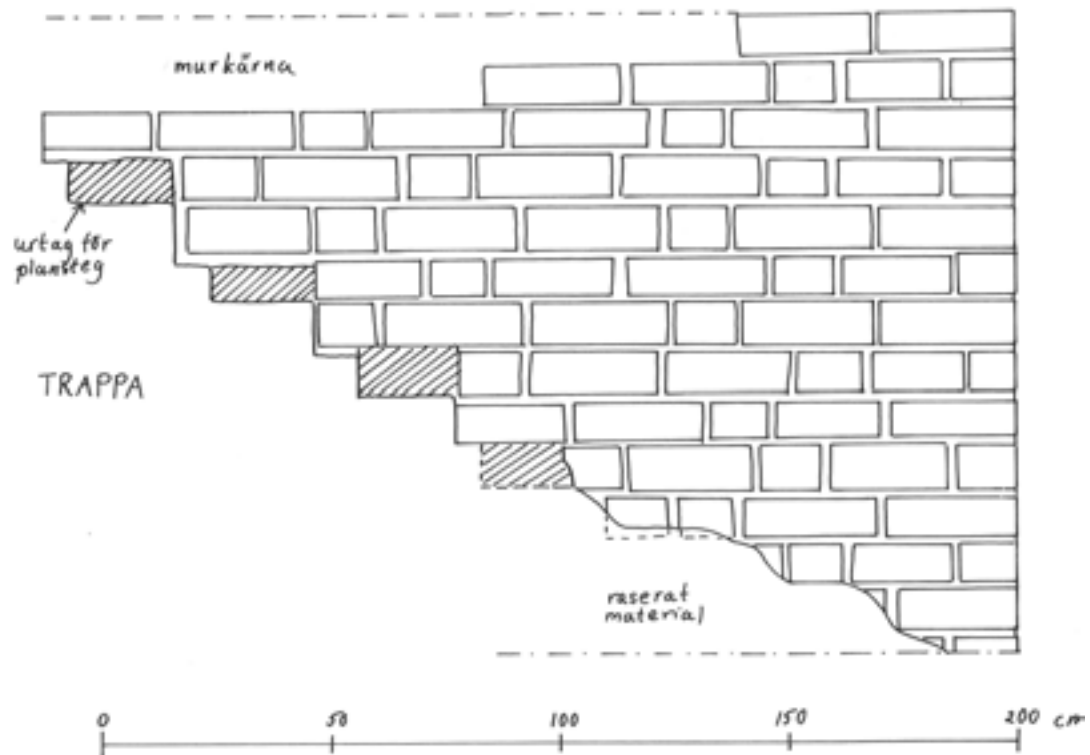

Fig. 4. Trappmur åt öster, detalj, 1:10. Kristina Nilén 2001-11-20.

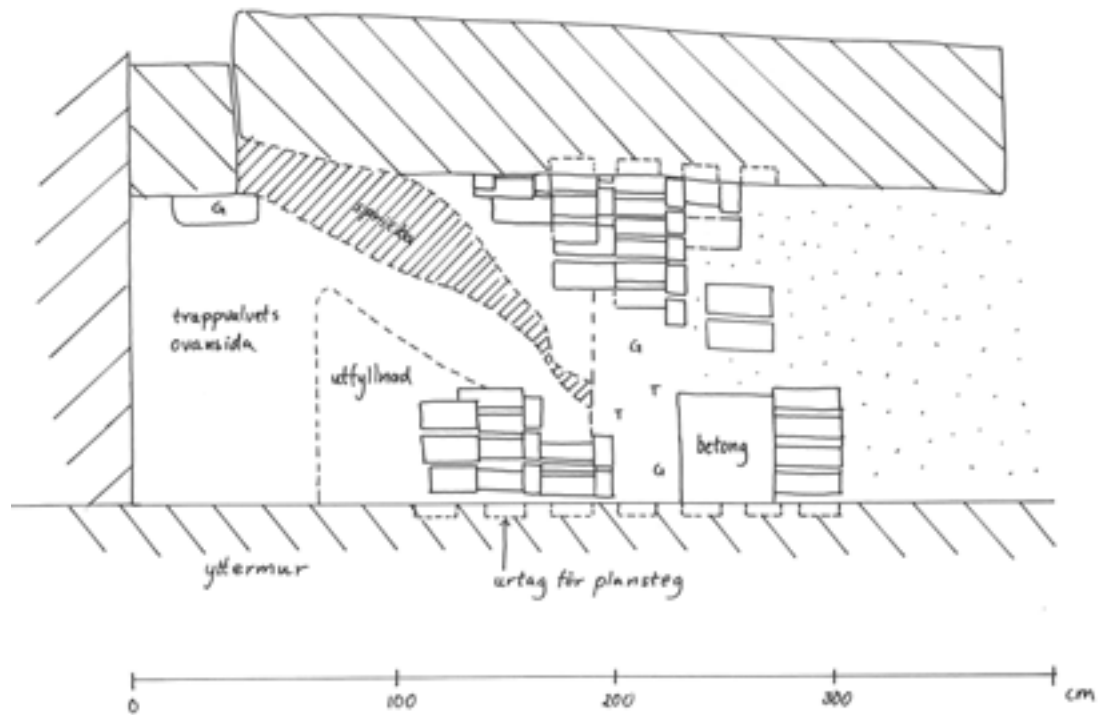

Fig. 5. Plan över trappan, 1:20. Kristina Nilén 2001-11-20.

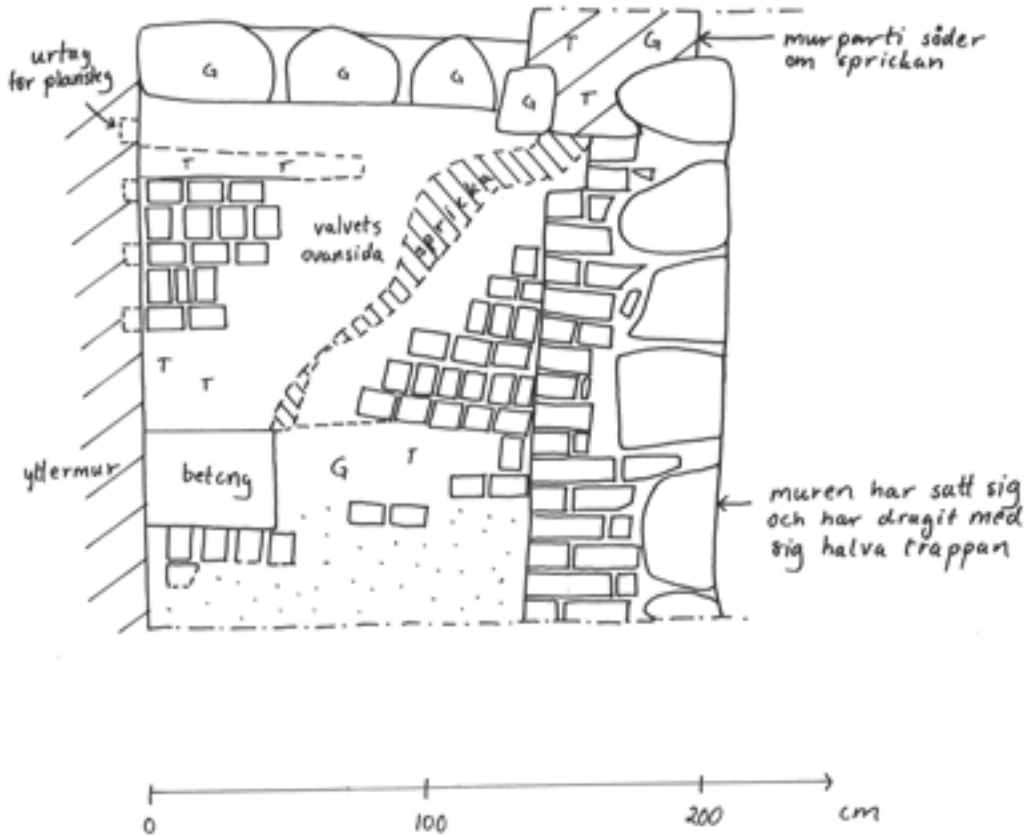

Fig. 6. Trappan sedd framifrån, 1:20. Kristina Nilén 2001-11-19.

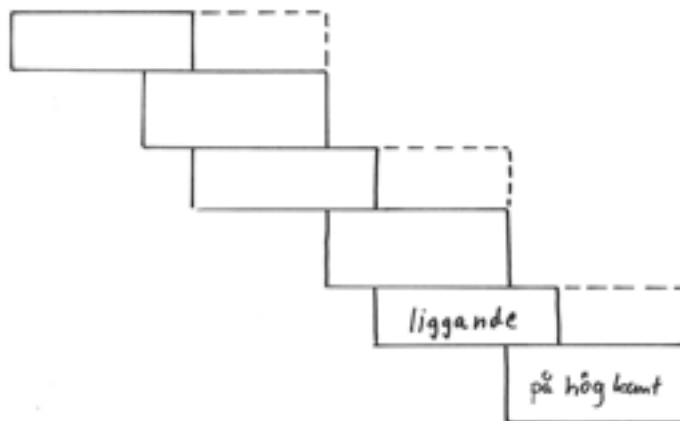

Fig. 7. Principskiss för plan- och sättsteg, genomskärning. Kristina Nilén 2001.

Kristianstad 2010-12-09

Jimmy Jublin Alftberg

Foto

Fig. 8. Norra trappan. Notera urtagen för de extra planstegen. Tegelmuren utgör det västra vangstycket. Kristina Nilén 2001.

Fig. 9. Vy mot norra trappan. Notera sprickan! Kristina Nilén 2001.

Regionmuseets rapportserie 2010

Kulturmiljö

1. Vä 2:107, Vä sn, FU, Anders Edring, 2009
2. Villa Petterssons trädgård – en restaurering, Svalöv sn, AK, Anna Rabow, 2008
3. Marsvinsholms slott – renovering av balustrader, Balkåkra sn, AK, Kristina Nilén, 2008
4. Gravfältet i Färlöv, Färlövs sn, FU + UN, Tony Björk, 1995 – 2005
5. Glimmebodagården – taktäckning, Brösarps sn, AK, Emelie Petersson, 2009
6. Gylstorp. Medeltida odlingslämningar i Visseltofta sn, FU, Tony Björk & Brita Tronde, 2009
7. Väsby kyrka. Bland taklagare och takläggare, Väsby sn, AK, Petter Jansson, 2009
8. Odyssé längs Skånes kuster. Kust och Historia i Skåne. Bertil Helgesson, 2010
9. Övedskloster – restaurering av terrassmuren, Öved sn, AK, Kristina Nilén, 2007-2008
10. Stångby kyrka – utvändig renovering, Stångby sn, AK, Cecilia Pantzar & Kristina Nilén, 2005-2006
11. Kristianstads station – antikvarisk förundersökning, Kristianstad, AF, Emelie Petersson & Heikki Ranta, 2010
12. Allhelgonakyrkan i Lund – utvändig restaurering etapp I, Lunds socken, AK/AM, Petter Jansson, 2009
13. Hotade arter och byggnader –tips och råd vid byggnadsvård. PJ, Nils-Otto Nilsson & Åsa Jakobsson, 2009-2010
14. Människan och landskapet –Metodutveckling, etnobiologi för kulturmiljövård. PJ, Åsa Jakobsson, Anki Karlsson & Cissela Olsson, 2010
15. Vrams Gunnarstorps slott – utvändiga arbeten, Bjuvs sn, AK, Emelie Petersson, 2009
16. Ballingstorpsgården, Kvänge sn, AK, Emelie Petersson, 2010
17. Renovering av stenvalvsbro vid Öveds kloster, Öved sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
18. Mörarps kyrka – invändig renovering och konservering, Mörarps sn, AK, Lotta Eriksson, 2010
19. Tullstorpsåprojektet, Trelleborgs kn, KA, Bertil Helgesson & Cissela Olsson, 2010
20. Örnanäs – arbeten 2009 – 2010, Örkened sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
21. Örtofta slott vid Bråån – kulturhistorisk utredning i samband med våtmarksprojekt, Örtofta sn, Kristina Nilén, 2010
22. Övedsklosters alléer. Öveds sn, PJ, Patrik Olsson, 2010
23. Sporrakulla gård 2010 – tak- och timmerarbeten, Glimåkra sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
24. Gamla begravningsplatsen i Kristianstad, Kristianstad sn, DK, Lotta Eriksson, 2010
25. Tomelilla Byagård – takarbeten 2010, Tomelilla sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
26. Tomelilla Byagård – fasadarbeten 2010, Tomelilla sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
27. Silversmedjan Kv Vapenbrodern 8, Kristianstad, Kristianstads sn, AK Katarina Olsson, 2008
28. Fjälstorps småskola – ommålning av fasad, AM, Helene Stalin Åkesson, 2010
29. Bälteberga Korsvirkeshuset – utvändig renovering, Ottarps sn, AK, Kristina Nilén, 2008-2009
30. Ilstorps kyrka – fönsterarbeten, Ilstorps sn, AK, Lotta Eriksson, 2009 – 2010
31. Heliga Trefaldighetskyrkan – tillbyggnad och invändig ombyggnad, Kristianstad sn, AM, Lotta Eriksson, 2009 – 2010
32. Norra Mellby kyrka – renovering av vapenhusets tak, Norra Mellby sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
33. Lunds domkyrka – ändring av västportalens trappa, Lund, AM, Heikki Ranta, 2010
34. Övedskloster – förändringar vid trädgårdskanalen, Öveds sn, AK, Kristina Nilén & Lars Salminen, 2009-2010
35. Östra Karup kyrkogård, Östra karup sn, DK, Lotta Eriksson, 2010
36. Blåherre mölla – en kvarnmiljö för möten mellan då och nu, Maglehems sn, BMU, Ingela Blomén, Helen Carlsson & Helene Stalin Åkesson, 2009 – 2010
37. Mejeriet Skarhults gods – takrenovering, Skarhult sn, AM, Kristina Nilén, 2010
38. Saltkokningshuset - utvändig ommålning, Karlskrona, AM, Emelie Petersson, 2010
39. Glimmebodagården, Brösarps sn, AM, Emelie Petersson, 2010

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

40. Smedtorpet, Hässleholm sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
41. Tobaksmonopolet 2010 – fasadrenovering, Fjällkinge sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
42. Ballingstorps trädgårdar, Kviinge sn, DK, Cissela Olsson, Emelie Petersson & Brita Tronde, 2010
43. Södra Mellby mölla – tre vingor och en vingbalk, Södra Mellby sn, AM, Helene Stalin Åkesson, 2008-2010
44. Bondrumsgården 2010, Fågeltofta sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
45. Torsebro krutbruk 2010 – murnings- och snickeriarbeten, Färlöv sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
46. Ekestad folketspark – arbeten i fyllecellerna, Österslöv sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
47. Övraby mölla – utvändig renovering samt lyft och lagning av kuggkrans, Övraby sn, AM, Ingela Blomén, 2010
48. Scan i Ängelholm – där svenskt fläsk blev brittiskt bacon och Ystadkorven kryddades med känsla, Ängelholms sn, BD, Helene Stalin Åkesson med bidrag av Ingela Blomén och Anna Rabow, 2010
49. Parkeringsplats Uppåkra, FU, Catherine Svensson, 2003
50. Johannishus slott – utvändig renovering, AM, Emelie Petersson, 2010
51. Västra Strö kyrka – utvändig renovering, Västra Strö sn, AK, Helen Carlsson (med bidrag av Maria Sträng), 2008
52. Paviljongen, Åhus museum, FU & MD, Johan Dahln, 2009
53. Baptistkapellet i Oppmanna – timmerarbeten på pastorsbostaden, Oppmanna sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
54. Vad som trots allt försvinner – ett forskningsprojekt om dokumentation och värdering av svårbevarat kulturarv, PJ, Helene Stalin Åkesson, 2008-2010
55. Ryttmästarestället – flygelbyggnad, Gärds Köpinge sn, AM, Heikki Ranta, 2009
56. Utvändig restaurering och svampsanering av Fränninge kyrka, Fränninge sn, AK, Mia Jungskär och Heikki Ranta, 2008-2009
57. Fjärestads kyrka – renovering av tornet, Fjärestads socken, AM, Heikki Ranta, 2009
58. Brösarps station – omläggning av tak, Maglehems sn, AM, Emelie Petersson 2010
59. Aosehus återigen, fjärde året på borgen, Åhus sn, UN, Helén Lilja m.fl, 2010
60. Vattenmöllan – restaurering av möllarebostadens östra fasad, Brunnby sn, AM, Maria Sträng, 2010
61. Bosjöklostets kyrka – utvändig renovering, AK, Petter Jansson, Kerstin Börjesson 2009
62. Ingeborrarpsgården – taktäckning, Rya socken, AM, Emelie Petersson, 2010
63. Jöns Jonsgården – utvändiga arbeten, Kattarps socken, AM, Emelie Petersson, 2010
64. Bosarps kyrka – utvändig renovering, Bosarps socken, AM, Helen Carlsson, Petter Jansson, Ingela Blomén, 2009
65. Strövelstorps kyrka- takomläggning, Strövelstorp sn, AM, Petter Jansson 2009-2010
66. Norra Vrams prästgård – yttre målningsarbeten, Norra Vrams sn, AM, Ingela Blomén, 2010
67. Skromberga skyltprogram – att sätta in ett byggnadsminne i sitt sammanhang, Ekeby sn, PJ, Helene Stalin Åkesson, 2010
68. Det skånska gruvbältet I – ett kopplat grepp om gruvnäring och keramisk industri, PJ, Helene Stalin Åkesson, 2010
69. Igelösa kyrka – utvändig renovering, Igelösa sn, AM, Helen Carlsson, Petter Jansson, Ingela Blomén, 2009
70. Östraby kyrka – invändiga restaureringsarbeten, Östraby sn, AM, Petter Jansson och Maria Sträng, 2010
71. Lillöhus – dokumentation av invändig trappa, Norra Åsum sn, MD, Kristina Nilén och Jimmy Juhlin Alftberg, 2001

Förkortningar: AF- antikvarisk förundersökning AK- antikvarisk kontroll AM- antikvarisk medverkan AU- arkeologisk utredning DK- dokumentation, övrigt FU- arkeologisk förundersökning KA- kulturhistorisk analys MD- murverksdokumentation OU- osteologisk undersökning PJ- projektrapport VP- vårdplan UN- arkeologisk undersökning BD- byggnadsdokumentation BAD- byggn-ark-dokumentation BMU- byggnadsminnesutredning

